Godina II. — Broj 438.

CIJENA LISTU: U predplati za čitavu godinu K 32·—, za polugodište K 16·—, tromjesečno K 8·—, mjesečno K 3·—, u maloprodaji 10 helera. — OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza broj 1, te se računaju po 30 helera za prostor visok 4 milimetara i dug 8 cm.

HRVATSKI LIST

izlazi u Puli, svaki dan u 5 sati ujutro.

Subota, 23. rujna 1916.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza broj 1. Uredništvo se nalazi u Sisanskoj ulici broj 74. — Odgovorni urednik: JOSIP HAIN u Puli. Rukopisi se ne vraćaju. Ne uvažuju se anonimni dopisi. Nefrankirana pisma se ne primaju.

Naš ljetač potopio podmornicu.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 22. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Rumunjska fronta: Položaj je nepromijenjen, nema nikakvih osobitih dogodjaja.

Fronta nadvojvode Karla: Jučer je nekoliko popustila navalna djelatnost Rusa u Karpatima. Bile su odbijene neprijateljske navale sjeverno Dornawatre, jugozapadno Luczinske cirgele i u području Ludowe. Južno Bystrzce smo opeta izgubili visinu Smotrec, što smo ju prekjučer opet osvojili. Inače nema ništa važna.

Fronta bavarskog princa: Kod vojske gen. puk. pl. Böhm-Ermolli-ja je jakost topovskog boja porasla. Istočno Swiniuchy-a baca neprijatelj protiv naših protunavala nove kolone. Bile su svuda odbijene.

Talijansko i jugoistočno bojište.

Nema ništa važna.

Zamjenik poglavice generalnog stožera
pl. Höfer, podmaršal.

Dogodjaji na moru.

U južnom Jadranu bila je potopljena francuska podmornica „Fondault“, od našega hidroplana, kojim je ravnao fregatni poručnik Železny sa motriocem fregatnim poručnikom barunom Klimburgom, iza kako je bila pogodjena bombama. Taj je hidroplan i drugo jedno ljetalo, pod vodstvom linijskog poručnika Konjovića i sa motriocem pom. zastavnikom Severom, spasilo i zarobilo svu posadu: 2 časnika i 27 momaka, od kojih su mnogi tonuli. Pol sata kasnije bili su zarobljenici preuzeti i odvedeni od jedne torpedovke, osim 2 časnika, koje su ljetala donijela u luku.

Vodstvo c. i kr. mornarice.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 22. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Osim živahnih topovskih bojeva i bojeva sa ručnim granatama u području Somme i Meuse nema da se ničesa javi.

Istočno bojište.

Fronta bavarskog princa: Zapadno Lucka izjaloviše se slabije ruske navale. Kod bojeva kod Korytnice dne 20. t. mj. palo je u naše ruke 760 zarobljenika i više strojnih pušaka. Žestoki topovski boj na jednom djelu fronte medju Seretom i Strypom. Naša je vatra zaprječila sjeverno Zborowa neprijateljske navale.

Fronta nadvojvode Karla: Na Narajowki živahna vatra i mjestimice djelatnost pješadije. U Karpatima smo opeta izgubili glavicu Smotrec. Nastavljena ruska nepinjanja na Baba Ludowi ostadoše opeta bez uspjeha usljed žilavosti naših hrabrih lovaca. Navale u odsjeku Tatarca i sjeverno Dornawatre bile su odbijene.

Sedmogradska fronta: Nema ništa nova.

Balkansko bojište.

Mackensenova vojna fronta: U Dobrudži su jake rumunjske sile prešle jugozapadno Topraisara na navalu. Opkoljujućim protuudarcem njemačkih, bugarskih i turskih četa u bok i u leđa neprijatelja bili su Rumuni natjerani u bijeg.

Macedonska fronta: Bojna djelatnost u Florinskoj kotlini ostade živa; na novo započela istočno Vardara.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

Dogodjaji na moru.

Naša je jedna podmornica 17. t. mj. potopila u Sredozemnom moru krcati neprijateljski parobrod za prevažanje četa. Ladja je potonula tekom 43 časaka.

Poglavica mornaričnog admiralskog štaba.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 21. (D. u.) Služb. izvj. od 20. t. mj. Glavni stan javlja:

Macedonska fronta.

Jučer nije nastupila nikakva promjena u položaju bugarskih četa oko Florine i na visini Kaimakealan. Ruska navala na visinu 1279, sjeverno Armenika se je izjalovila. Neprijateljski su bataljuni bili u neredu bačeni natrag. U dolini Moglenice i na obim brijegovima Vardara slaba topovska vatra. U dolini Strume i duž egejske obale vlada mir.

Rumunjska fronta.

Duž Dunava vlada mir. U Dobrudži utvrđuju naša odjeljenja osvojene položaje. Jučer samo slabija poduzeća na obim stranama. Njemačka su ljetala uspješno napala željeznički prugu kod Crnavode prouzročivši veliku štetu. Rusko brodovlje od 20 jedinica je bezuspješno opstrjeljavalo visine sjeverno i istočno Pervelle. Naši su hidroplani osujetili napadaj neprijateljskih hidroplana na Varnu.

Brzojavi.

Rusija i Grčka.

London, 20. (Reuter.) „Daily Mail“ saznaje iz Atene: Ruska je vlada dala svom poslaniku u Ateni naputke, da Rusija nije interesovana u Grčkoj.

Nova ruska pojačanja u Dobrudži.

Kopenhagen, 21. Polag vijesti petrogradskih novina, odlučilo se je u zadnjem ruskom ratnom vijeću, da se ima odaslati znatna ruska pojačanja u Dobrudžu. Prvi kontingenat od 150.000 momaka bi već otpremljen.

Izbori u Švedskoj.

Stockholm, 21. Sada svršenim izborima za prvu komoru državnog vijeća izabralo se je 24 zastupnika. Stranke desnice nijesu izgubile ništa, liberalne izgubile su 2, a socijalni demokrati osvojili su 2 mandata.

Engleska i nemiri u Kitaju.

Stockholm, 22. „Riječ“ javlja: Prigodom nemira je engleski poslanik u Pekingu predao kitajskoj vladi notu, u kojoj se zahtijeva da se u Kantonu uspostavi potpuni red. U protivnom će slučaju biti prevedene u Kanton engleske čete, a Kanton proglašen neutralnim.

Najveća norveška tovarna ladja potopljena.

Kristijanija, 21. Potvrđuje se, da je bio potopljen najveći norveški tovarni parobrod „Elizabeta IV“, koji je imao 13.000 tona. 8. t. mj. je austrijska podmornica u Sredozemnom moru zaustavila ladju, koja je bila na putu iz Jave u Englesku. Pošto je ladja vozila konterbandu u vrijednosti od više milijuna morao je zapovjednik podmornice, da nakon pregledavanja papira i nakon smještenja momčadi u čamce za spasavanje, potopi taj skoro novi skupocjeni parobrod, čiji su kapetan i momčad došli u dobrom stanju na kopno.

Neutralci.

Basel, 21. Petrogradska brzojavna agentura saopćuje iz carskog glavnog stana, da je Buharski emir dao caru na raspolaganje 1 milijun rublja u ratne svrhe.

Premještenje glavnog grada u Rumunjskoj?

Bukarest, 21. „Indipendence Rumaine“ saopćuje službenu objavu, u kojoj nijeće istinu glasina, da će se premjestiti glavni grad. Rumunjsko vojno vodstvo želi dokazati, da moralični učinak neprijateljskog prodiranja ne odgovara očekivanju.

Češki katolički zastupnici Moravske za ratno zasijedanje zastupničke kuće.

Beč, 21. Češko-katolički narodni zastupnici u državnom vijeću i u zemaljskom saboru Moravske održaše prekjučer pod predsjedništvom zastupnika dr. Hrubana vijeće, kojemu je prisustvovao veliki broj članova. Predsjednik je izvijestio o svom učestvovanju vijećanju radi saziva državnog vijeća i delegacija na kratko ratno zasjedanje. Češko-katolički zastupnici prihvatiše jednoglasno izviješće te su nato prešli na raspravu gospodarskih i opskrbnih pitanja. Ministar predsjednik grof Stürgkh primio je jučer odaslanstvo zastupnika, i to zast. Hrubana i msgr. Šrameka te se dulje vremena razgovarao s njima.

Engleski glas o položaju u Grčkoj.

Haag, 21. Dopisnik „Nieuwe Rotterdamsche Courant“ u Londonu javlja: „Times“ piše u nekom uvodnom članku slijedeće o Grčkoj:

Imenovanjem teotokističnog, dakle antivenizelističkog ministarstva, je kriza riješena. Kalogeropulos se je izjavio, da su njegove simpatije posve na strani antante, ali za sada nijesu nigdje riječi tako cijene kao što u Grčkoj. Antanta ali zahtijeva djela. Nekojim je novinama izjavio ministarski predsjednik, da će on napram antante djelovati u smislu vrlo dobrohotne neutralnosti te da će grčku politiku voditi u sporazumu sa dogodjajima. To nekako sumnjivo zvuči. Čini se, kao da se kuša iskoristiti antantinu strpljivost. Imenovanje prodentičnog kabineta za vodjenje izbora, o kojima će biti ovisna bliža budućnost Grčke, ne može se drukčije tumačiti. Sramotno uskočenje četvrtog vojnog zbora i neka stanovita podmićivanja, koja se ne protežu samo na grčko područje, pokazuju, da se u stanovitim krugovima misli, e se sa antantom može zbijati šale. Grci su izvanredno demokratski narod, naravno je ali, da neće zaboraviti na vrijednost njihovog kraljevstva. Na svaki će ga način zaštitne vlasti štititi. Bude li ali učinjen bezbožan pokušaj, da se kraljev osobni upliv proširi preko grčkih ustavnih granica ili da se krši postojeća podanička prava, tad će zaštitne vlasti biti u istoj mjeri prisiljene pokazati, da se takav pokušaj ne smije izvršiti bez kazne.

Grčki kabinet.

London, 22. (D. u.) Reuter javlja iz Atene: Generalni direktor u vanjskom ministarstvu, Politis, posjetio je jučer engleskog poslanika Elliota te ga zasigurao, da je kabinet Kalogeropulos tek poslovno ministarstvo. Politis je dodao, da su pripravni, u slučaju da bi kabinet bio priznat, žrtvovati one ministre, koji su, prije nego li su preuzeli lisnicu, napadali antantu.

„Bugarska republika“.

Stockholm, 21. Službeni list kišenevske gubernije priopćuje „proglas u Besarabiji živućih Bugara“, u kojemu se poziva bugarski narod, neka „potjera vjerolomnoga Ferdinanda koburškoga, proglasi Bugarsku republikom i neka imenuje generala Ratka Dimitrijeva predsjednikom te republike“.

Dogodjaji na moru.

Berlin, 22. (D. u.) Wolffbureau javlja: 20. t. mj. u jutro su njemački hidroplani uspješno napali bombama dvije ruske ladje za ljetala, koje su u pratnji jednoga krstaša i više razarača htjele da dovedu ljetala na bugarshu obalu kod Varne u svrhu napadaja na isiu, prisilili su neprijateljske pomorske sile na brzi uzmak te su ih proganjali. Kasnije su isti napali prevozne ladje u Konstanci te su bacali bombe na željezničke pruge u sjevernoj Dobrudži. Usprkos najžešćeg opstrijeljavanja svi su se hidroplani povratili neoštećeni.

Neprijateljski ratni izvještaji.

Rusija.

21. rujna, popodne. Zapadna fronta. Na Stohodu, u području željeznice Kovel-Rovno, započeo je neprijatelj mjestimice djenzivu, ali je svuda bio suzbijen. U okolici Korytnice i Swinjuhija traje još boj. U tom smo mjestu zarobili 6 časnika 687 Nijemaca. Naši su ljetači poduzeli ljetove nad područjem Lokaczyja, Rogovicija i Narkowiczija te su nabacili uspješno bombama neprijateljske transporte. Jedno neprijateljsko ljetalo, koje je zametnulo s našima boj, bilo je oštećeno te se je spustilo na zemlju u brzom ljetu. U Karpatima osvojile su naše čete u području brda Pantyr neprijateljski položaj na nekoj uzvisini, zarobile 1 časnika, 1 kadeta i 437 momaka te zaplijenile 6 strojnih pušaka kaošto i drugo oružje i patrone.

Italija.

Rim, 19. Služb. izvj. od 18. t. mj. Neprijatelj je poduzeo nove napadaje, pripravljene svuda žestokom i trajnom topovskom vatrom, tako na večer 16. t. mj. na fronti brda Selluggio (dolina Posine), protiv Mrzlog vrha i Vodila, medju Sv. Danijelom i Volčana (zapadno Tolmina), u odsjeku Plava i jučer protiv Gorice. Naše je topništvo svuda odgovaralo na najuspješniji način te je pogodila kolodvor u Toblachu i željezničku prugu u gornjoj dolini Fella te je raspršila neprijateljske čete. Na kraškoj visoravni je neprijatelj jučer ustrajno napadao naše nove položaje uz topničku pripremu i topovsko podupiranje najveće žestine; bio je svaki puta odbijen uz najteže gubitke te je ostavio u našim rukama 300 zarobljenika. Neprijateljske zračne navale na visoravnicu Asiago i Caora te na doline Voite i Carderole. Neprijateljsko jato ljetala bacalo je jučer ponovno bombe na Mestre, a da nije nikoga ubilo ili nanijelo štete. Dva su naša letioca bacala bombe na Matarello te su prisilila neprijateljsko ljetalo, da se u smjeru prama Tridentu spusti. Jato caproni-a, koje se je sastojalo iz 12 jedinica, praćeno Nieuport-letiocima, bacalo je bombe na kolodvor Dutovlje-Skopo (Kras) pogodivši kolodvorske nasade, skladišta, vlakove na kolodvoru i spreme za vodu. Naši su letioci potjerali neprijateljske letioce, koji su se protiv njih digli, te se svi usprkos žestoke topovske vatre povratiše čitavi.

Rumunjska.

Služb. izvj. od 19. t. mj. Sjeverna i sjeverozapadna fronta: Na čitavoj fronti bojevi manje važnosti izuzev one u dolini Strigy-a, gdje nas je neprijatelj napao premočnim silama te nas prisilio, da malo uzmaknemo.

Južna fronta: Duž Dunav puškaranje. U Dobrudži je neprijatelj u noći na 18. t. mj. dva puta navalio u smjeri prema Engeji (oko 18 km zapadno Cobadin), bio je ali bačen. Boj traje dalje.

Političke Vijesti.

Ruski ratni ciljevi. Kako javljaju iz Berlina, izrazio se je voditelj kadeta Miljukov dopisniku „Aflenposten-a“ ovako: Sa Njemačkom moramo obračunati jedan puta za uvijek. U tome smo svi liberalci u Rusiji jedne misli, a bili smo isto prošle godine, kad su se bili madvili nad Rusijom vrlo tamni oblaci. Rumunjska će pospješiti našu pobjedu. Ipak smo spremni na to, da će rat trajati još najmanje godinu dana. General Brusilov izjavio je pred nedavno, da ne očekuje mira prije augusta 1917., a jednoga je mnijenja bez dvojbe i većina naših političara i vojničkih osoba. Kakovi su naši ratni ciljevi, proizlazi djelomice već iz predpovijesti ovoga rata. Njemačka nas je napala i naš je dakle cilj, da suzbijemo napadača. Ovaj je rat za nas obrambeni rat u potpunom smislu riječi. Stvari se dakako moraju razviti tako, da nam donesu oživotvorenja želja, što ih već dugo gojimo. Rusija ima pravo na put k slobodnomu moru. Toga radi moraju Dardanele postati ruske, i tvrdo vjerujem, da ćemo to i polučiti kod sklapanja mira. Dobijemo li Dardanele, bit će udovoljeno našoj želji za osvajanje.

Japanci na zapadnom bojištu. Iz Kristijanije javljaju: Japanski poslanik izjavio je u nekom razgovoru, da se je sedam japanskih generala zaputilo preko Londona na zapadno bojište, da se ondje posvete aktivnoj službi. Dvojica od njih zapovjedali su u prošlom četama istočne Brusilove vojske.

Englezi o novom grčkom kabinetu. „Daily Telegraph“ javlja, da se u novom grčkom kabinetu nalazi samo jedan pristaša Venizelosa, ministar za nastavu Kanaris. Svi su ostali ministri pristaše bivšega ministarskega predsjednika Theotokisa, koji je očiti prijatelj Njemačke. Nutarnji je ministar Rados osobni neprijatelj Venizelosa. Listovi Venizelosove stranke navještuju svakomu političkomu programu nove vlade bezobziran rat. Kalogeropulosov kabinet broji u zbornici 40 pristaša.

Odličja gradu Verdun. Kako se iz Amsterdama saznaje, posjetio je predsjednik Poincare Verdun, te je u prisutnosti ministra Malvya i ratnoga ministra generala Roquesa predao gradu odličja, što su mu ih namijenili državnici saveznih vlasti. U pozdravnom je govoru podsjetio Poincare na zaključak savezne konferencije u prosincu 1915., prema kojem bi u 1916. godini imala započeti velika općenita ofenziva. Iza toga slijedila je predaja odličja. Ponajprije bio je uručen u ime ruskoga cara krž sv. Gjurgja, dok zatim vojnički križ u ime engleskoga kralja. U ime srpskog kralja bila je predana vojnička kolajna za hrabrost, u ime crnogorskog kralja red Danila, u ime republike križ počasne legije i francuski ratni križ. Japanski car poslao je počasnu sablju. Slijedila su za tim brojna francuska i druga odličja francuskim vojnicima, medju njima i generalu Nivelli. Svečanost se obavila pod svodovljem verdunske citadele. Iza svečanosti vratio se Poincare u Pariz.

Agitacija Karolyjeve stranke za izborno pravo. Karolyjeva je stranka na svojoj konferenciji od 19. o. mj. zaključila da, u okviru debate u iznimnim odredbama, zapodjene raspravu o uvedenju općega i tajnoga izbornoga prava.

Sloboda Sueckog prokopa. Taj svjetski pomorski put od goleme je važnosti također za Austro-Ugarsku i za Njemačku. Za to nastoje engleski listovi, neka njihova vlada prisili društvo, kojemu Suečki prokop pripada, eda zabrani za čas od 10 godina iza sklopljenja mira svim austrijskim i njemačkim brodovima prolaz preko kanala. A to je proti ugovoru od 29.-10.-1888, što su ga potpisale sve velesile za potpunu slobodu kanala na vječna vremena.

Domaće Vijesti.

Odlikovanja. Kako javlja Hafenadmiralat-Tagsbefehl bili su odlikovani po nalogu Njeg. Veličanstva medju ostalim i slijedeći podčasnici c. i kr. mornarice sa srebrnim križom sa krunom na vrpci hrabrostne medalje, i to: Štabnooružni majstor Tomo Burić, štabni božman Andrija Lovrić, štabni čuvar strojeva Ivan Bakarčić, božmani Martin Pavičić, Ivan Jurković, Stjepan Veselinović, Gjuro Marić, Josip Radanović, Milan Dukić, Franjo Mataić i Marko Odorčić; brzojavni majstor Sime Novaković i titularni božman Nikola Pedišić. Svi u priznanje osobitog vjernog službovanja pred neprijateljem.

Mast i ulje. Ministarstvo unutrašnjih posala do daljih je odredaba ustanovilo kolikoću sirove masti, proizvoda od masti i ulja za jelo, što svaka osoba može dobiti na temelju uredovnih izkaznica na sedmicu, ovako: obča potrošna kolikoća: 120 gr. proizvoda od masti ili ulja, dotično 144 gr. sirove masti. Radnici, koji obavljaju teže radnje, dobit će 150 gr. proizvoda od masti ili ulja, dotično 180 gr. sirove masti. Takovim radnicima smatraju se oni, koji su ovlašteni da primaju povišenu količinu mliva.

Konji za poljske radnje. C. k. ministarstvo rata tuskoro obaviestilo je vojnička zapovjedništva, da se vojnički konji mogu davati za poljske i šumske radnje sve do svršetka žetve (berbe), a da se nemaju uzimati natrag, dok to ne budu bezuvjetno zahtjevale vojničke prilike. S toga se konji, koje je vojništvo dalo za obavljanje poljskih i šumskih radnja, neće uzimati natrag nego na zapovjed c. k. ministarstva rata. Prema tome će odnosni konji ostati do daljnjeg odredjenja u ratara; pa ako medjutim bude sasvim gotova žetva, odnosno berba, konji će se morati upotrebiti za jesensku sjetvu i za druge poljopriverdne radnje.

Proračun društva „Ampelea“ u Rovinju za destilaciju i kemijski obrt za godinu 1914.-15. bio je pred kratko zaključen. Poslovni izvještaj ističe, da je deveto društveno godište proteklo usrijed ratnog komešanja. Mnogo je članovnika i namještenika pod oružjem. Obustava je parobrodarske sveze s istarskim obalnim gradićima i s Trstom mnogo smetala poslovanju društva. Ono je moglo ipak nabaviti prilično množinu

dropina, da je bilo preostalo osoblje zaposleno. Kao što i druge primorske industrije, tako je i „Ampelea“ prenijela od početka talijanskog rata svoje poslovanje u zaledje, i to u Gradac, gdje su se prevezle i njezine zalihe. Zadruga si je stekla osobitih zasluga proizvadjanjem ulja iz dropinskih koščica. „Ampelea“ postarala se je obiljno za svoje opozvane činovnike i za njihove obitelji. Te je godine bio imenovan predsjednikom društva dvorski savjetnik vitez Anton Buković pl. od Vučidola, član gospodske kuće, koji djeluje u društvu sve od njegovog osnutka. Upravnom je savjetnom viječu dodijeljen i gosp. Oskar pl. von Höfft. Bilanca iskazuje koncem kolovoza 1915. čisti dobitak od 524.829 K i 67 p. Društvo ima ukupno 700.000 K pričuvnog fonda. Dioničarima podijelilo se 10 posto dobitka u ukupnoj svoti od 150.000 K. Na novi račun prenijelo se 34.829 K i 67 p. — Poznato je, da bi „Ampelea“ slabo uspijevala, da joj hrvatski seljaci ne bi prodavali svoje dropine. Našom robom rade istarski Talijani. Obogaćuju se, mogu svojim kapitalom preuzimati dobave za vojsku i sticati milijune. Nužda je naša narodna i državna, da se tehničkom izobrazbom, štednjom i kapitalom, moderniziranjem vinogradarstva i konobarstva, i mi Hrvati podignemo na viši stepen. Imamo više seoskih krvopija, nego li pravih trgovaca. Svega čemo imati, ako hočemo samo, da i seoske mladiće naobrazimo u poljodjelskim i agrarnoobrtnim školama do razumnih, solidnih i poduzetnih gospodara. A što pojedinac ne bude u stanju da poduzme i izvrši, to će provesti sitne dionice po 10 ili 20 K te će samo nekoliko stotina seljaka moći da nakupe dosta kapitala, da postanemo neodvisni od tudje industrije, mjesto da joj budemo robovi.

Iz Hrvatske.

Poplava Drave. Iz Osijeka i Varaždina dolaze vijesti o poplavama Drave. Tako je u okolici Varaždina dosegla razlita rijeka mjestimice visinu od preko metar i pol iznad razine, najnevši veliku štetu na okolnim poljima i šumama. Isto je tako Drava poplavila svu osječku okolicu. O velikoj šteti, što je nastala uslijed poplave u srednjoj Podravini pišu „Hrv. Obrani“ iz Noskovaca: Dne 13. o. mj. digla se voda u Dravi i prešla preko korita i nasipa, te stala poplavljivati ovdašnju nizinu kraj Drave, koja je zakupništvo g. Šandora Sorgera. Služinčad je jedva iselila, a i marva je spašena, ali je ostala pod vodom sva slama, sijeno, kukuruz, sladorna repa i drugi usjevi. Poplavljeno je do 2000 jutara oranica i livada, te prouzročena time silna šteta. Djeca pak u toj vodi ispod sela stala se kupati, našto jedan dječko stao utapati. U pomoć mu priskoči ujak njegov, mladi jedan seljak, izvuče ga i izbavi, ali sama ga bujica zanese i nesretni spasitelj nestade pod vodom. Bio je otac petero djece. Silna voda kao more još i sada stoji. te nam dovodi pred oči sliku općega potopa.

Iz Dalmacije.

Vojna odlikovanja i imenovanja. Pričuvnom poručniku Ivanu Jurjeviću bilo je izraženo ponovno previšnje pohvalno priznanje. Pomoćni liječnici dr. J. Berković i dr. B. Vinša bili su imenovani vojnim nadliječnicima. Vojni dušobrižnici dr. B. Lovrić i Ivan Mišković, te nadporučnik P. Miović odlikovani su počasnim znakom II. razreda Crvenog Krsta s ratnom dekoracijom.

Upraviteljem općine pažke, na mjesto R. Polettia Kopešića, imenovan je viši porezni pijamnik u m. Ivan Stipanović.

Pao na bojištu. Javljaju iz Smilčića, da je na jugozapadnom bojištu pao čestit i vrijedan mladić vodnik Dušan Kožul. Laka mu zemlja!

Zabrana djeci pohadjati kinematografe. Redarstvena oblast u Zadru zabranila je, na temelju carske povelje od g. 1854., da djeca do navršene 14. godine pohadjaju kinematografske predstave. Iznimka je prepuštena jedino za poučne predstave, koje bi bile priredjene naročito za školsku i ostalu djecu. Kad je lani školska oblast bila izdala sličnu naredbu, kazali smo, da nam se čini, da je zabrana pretjerana. Istina je, da je kinematograf počinio dosta zla, ali se ne može reći, da nije učinio i dobra. Kinematograf svojim zornim prikazivanjem može da bude pomagalom prosvjete, osobito u provincijama. Zašto onda zabraniti uopće pohadjanje kinematografa? Pa zašto baš samo djeci do 14. godine, kad taman tada počinje najopasnija doba? Čini nam se, da je najbolje ono, što smo lani opazili. Jednom kad postoji cenzura za kinematografske predstave, neka ona svaki put odredi, je li predstava za djecu ili nije. Na taj način uklonit će se zlo, a kad su predstave, koje poučavaju ili oplemenjuju srce, bit će priušteno djeci, da se u kinematografu zabave i štogod nauče.

Iz Dračevice na otoku Braču pišu: Jematva se prikazuje ne lošе, ali smo u velikoj neprilici radi prevoznih sredstava. Nemamo mazaga ni konja. I aprovizacija nije loša. U neprilici smo i radi dušobrižnika. Nemamo ga ima već pol godine. Molimo nadležne čimbenike, da napresno provide.

Samoubojstvo. U Slanom se je otrovao općinski tajnik Marko Lučić Roki, rodom iz Visa. Ostavio je za sobom udovu i dvoje dječice. Uzrok je regbi neka neprilika financijalne naravi. Bog mu se duši smilovao!

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 266
od 22. rujna 1916.

Posadno nadzorstvo: Nadporučnik Panjković.
Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: Linijski liječnik u pričuvi Dr. pl. Kováts.
Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: Pučko-ustaški liječnik Dr. Ciotti.

Razne Vijesti.

Ratni dugovi. Sveukupni ratni dugovi iznašat će 31. marta 1917. okruglo 300 miljarda kruna. Sama Francuska potrošit će 77, a Engleska 82 miljarde; ove dvije države dakle preko polovice ratnih troškova. Dnevno košta sadanji rat 300 milijuna kruna. Ako pribrojimo k tome štetu, prouzročenu uslijed rata, iznašat će sveukupni dug i gubitak preko 400 milijuna kruna. Tko će to platiti?

Gubici antante. Ovih dana objelodanilo je „Društvo za proučavanje ratnih posljedica“ potanji izvještaj o ljudskim gubicima u sadanjem ratu. Prema tom računu izgubila je antanta 10.000.000 ljudi. Engleska je izgubila 188.864 mrtvih, 512.465 ranjenih i 197.534 izgubljenih; mornarica izgubila je 18.777 ljudi. Francuska izgubila je dosele 870.000 mrtvih, 2.080.000 ranjenih, 624.000 invalida, 400.000 zarobljenika. Rusija izgubila je do veljače 1916. 7.071.000, od toga 108.700 časnika i 2.000.000 zarobljenih. Srbija je izgubila 400.000 ljudi, od toga polovica zarobljenih; Italija izgubila je 105.000 mrtvih, 245.000 ranjenih, 55.000 zarobljenih, ukupno 405.000 ljudi. Do oktobra 1916. izračunani su ratni troškovi na 290 milijarda franaka. Svjetska trgovina Francuske i Rusije umanjila se je za 17 odnosno 50 po sto. Protivno tome uvećala se je trgovina sjevero-američkih država sa 55 do 62 po sto.

Vrijednosni papiri u streljačkom jarku. Njemačke novine donose, da je petnjemačkih vojnika u Francuskoj pukim slučajem iskopalo u nekom streljačkom jarku škrinju, u kojoj su našli milijun franaka u vrijednosnim papirima. Novac bio je odmah predan zapovjedniku. Pravo je veselje medju vojnicima nastalo istom onda, kad se je saznalo, da je u škrinji nadjena i oporuka, koja odredjuje, da se onome, koji nadje blago dade 100.000 franaka. Prema tome dobio je svaki od one petorice vojnika lijepu nagradu od 200 franaka.

Pučanstvo i rat. Bečki je sveučilišni prof. Tandler održao u sjednici liječničkog društva vrlo zanimivo zdravstveno, društveno predavanje. Pobijao je mišljenje nekojih, da će po ratu biti bolje za one, koji ostanu, jer da će biti više radnja i zaslužbe, a manje radnika. Dokazivao je potom štete rata sa biološkog stanovišta. Tandler kaže: Rat pušča najslabije. Smanjuje pučanstvo, priječi mu množenje i slabi noviji naraštaj. Rat ne uništava samo muškarce od 20 do 25 godina, nego i sve najsnažnije u zrelijim godinama sve do pod starost, tako da biraj i prebiraj ne ostanu doma, nego ili sami kržljavci i nesposobni. Dio zdravih padne, drugi oboli. U 12 je mjeseci palo u Austriji do 300 tisuća ljudi. Umiranje se je gradjanskog pučanstva povećalo. Broj je poroda silno opao. Godine 1912. rodilo se je u Beču 40.000 djece, godine 1915. samo 29.257. Ove godine pada broj poroda još niže; a i kroz buduće godine ne će se broj pučanstva moći popraviti. Buduća će generacija dugo trpjeti od spolnih bolesti, koje su se za tih dviju ratnih godina silno razmahale. Bojati se je sifilističke epidemije, te strašne bolesti, o kojoj svako znade, kakove su joj posljedice. Nedostatna hrana, veće uživanje alkohola i duhana uplivaju i uplivati će zatorno kroz godine i godine. Mnogo je škola pretvoreno u vojarne, mnogo djece ne može pohadjati škole radi posla; a majke same kod kuće moraju da zapuščaju si djecu. Gori elementi razbujati će se u gradu i na selu. Invalidi biti će vrhu toga na teret društva. Kako da se opremo tome zlu? Pučanstvo se množi jedino porodima i smanjenjem umiranja. Trogodišnja se vojnička služba može skratiti, jer je rat dokazao, da nije nužna. Pobrinuti se treba za nezakonitu djecu, koje se u Austriji rodi do 12.000 godišnje. Zdravlje nije privatna stvar, pa pripada društvu pravo, da prisilnim mjerama pobija spolne bolesti. Urediti treba i razne načine prosjačenja i stati na put siromaštvu. Milijarde, što se za alkohol i duhan troše, moraju se bolje upotrijebiti. Napredak pučanstva ne smije biti samo u tome, da nas bude čim veći broj, nego da budemo i sve to savršeniji i sretniji. Neka si bude svako svjestan odgovornosti, što ga čeka.“

Novo ratno jelo. Bečki centralni ured za ratnu pripomoć stavit će ovih dana u promet novo ratno jelo, pozvano „Zef“. To je neka vrst kaše, koje za 5 osoba dostaje sa osminom kilograma. Budući da kilogram stoji ne podpune 2 K, to će ⅛ klg. biti jeftiniji od 25 filira. Priredjuje se na ovaj način: U masti se sprži nešto luka i pršina, tome se prilije četvrt litre vode i osmina kilograma „Zef-a“, te se sve to pirja 20—30 minuta. Ohladjena smjesa može se upotrebiti na razne načine n. pr. sa mrvicima posuta u masti pečena poput popečaka od kosanog mesa, ukuhana u juhu, za punjenje zelja ili paprike i slično.

Mehikanski razbojnik Villa na djelu. Iz El Pasija u Teksasu javljaju 16. o. mj.: Villa je danas napao sa 600 svojih pristaša Cihnahon. Prodro je u grad, al je bio sa velikim gubicima opeta suzbijen. Svi njegovi pristaše, koji su bili uhvaćeni, bili su odmah i usmrćeni.

Naredba ministarstva trgovine

od dne 8. septembra 1916. izdana u sporazumu sa voditeljem unutarnjih poslova, tičuća se ograničenja točenja pive.

Na temelju carske naredbe od dne 10. oktobra 1914., Z. D. L. br. 274, naredjuje se kako slijedi:

§ 1.

U svratištima, gostionama i krčmama kaošto u lokalima svake vrsti u kojima se toči pivo, smije se ovo prodavati u lokalima ili za izvan lokala na svakdašnje dane samo za vrijeme triju suslijedećih satova, a na nedjelje i blagdane samo za vrijeme šest suslijedećih satova. Ove satove odredjuje pokrajinska politička vlast ili njezinim opunovlaštenjem politička kotarska vlast uzevši u obzir mjesne okolnosti.

Na temelju predstojećeg propisa smije se za vrijeme odredjene dobe dati u lokalu na pojedinu osobu i kod točenja za izvan lokala svakom kupcu najviše litar pive.

§ 2.

Političke pokrajinske vlasti su opunovlaštene, da u posve osobitim obzira vrijednim slučajevima i to na temelju podastrte molbe dozvole iznimku od propisa prvog odstavka § 1. i to od slučaja do slučaja.

§ 3.

Prekršaji ove naredbe i propisa, što se budu na temelju iste izdale, bit će kažnjeni od političke kotarske vlasti novčanom globom do 5000 K ili zatvorom do šest mjeseci.

Ako prekršaj uslijedi kod izvršivanja obrta, može osim toga, u koliko se tiče pretpostavka § 133 b., stavke 1., lit a) obrtnog reda, biti odredjeno oduzeće prava na obrt za uvijek ili na odredjeno vrijeme.

§ 4.

Ova naredba stupa odmah u krijepost na mjesto ministarske naredbe od dne 2. sept. 1916. Z. D. Z. br. 288.

Spitzmüller m. p. Handel m. p.

G. 517/6-16

Na temelju gornje naredbe i opunovlaštenjem c. kr. Namjestništva za Primorje odredjujem za točenje pive slijedeće satove: Svagdašnjeg dana od 5—8 sati popodne; nedjeljom i blagdanom od 2—8 sati popodne.

Pula, dne 22. septembra 1916.

C. kr. tvrdjavni komesar: u. p. Pfeifer m. p.

KINO
Crvenog križa.
ULICA SERGIJA BROJ 34.
Danas novi raspored.
Neispisani list
detektivski roman u 4 čina.
Neprekidne predstave.
Ravnateljstvo si pridržuje pravo promijeniti raspored.
ULAZNINA: I. prostor K 1·—; II. prostor 40 fil.
Uči se može kod svake slike.

Politeama Ciscutti.
Subotu 23., nedjelju 24. rujna
velike kinematografske predstave
sa interesantnim novim rasporedom.
Duh veleuma
drama.
Kristijan istražuje plinaru
humoreska.
Početak u subotu: 4, 5, 6, 7. Nedjelju: 3, 4, 5, 6, 7 sati popodne.
CIJENE: Parter i lože K 1.—; galerija K —·30; lože K 1·—; sjedalo K —·40; zatvor. sjedalo K —·20.

AUGUST ŠENOA.

Vladimir.

(Nastavak.)

U ono doba poče gospodin Topolković češće polaziti Dobranićevu kuću. Bijaše od vajkada gost u toj kući, a gospodja Klara mislila je posve ozbiljno kao mnoge majke, da će moći toga bogataša privezati uz Luciju i spasti po tom i sebe. Da, bilo je toli daleko došlo, da je zagonetni gentleman izjavio, da će uzeti Luciju. Nu romantička epizoda za Vladimirom zakrči svaku daljnu raspravu o tom poslu. Ni Klara, ni Topolković ne dodirnuše se toga pitanja. Bogataš dolazio doduše rjedje, ali ne izosta nikada. Kad se je pročulo, da je Vladimir poginuo, bijaše Topolković opet češći gost. Dočim je prije dolazio svakih osam dana, sad si ga mogao vidjeti svaki drugi dan kod Klare. I sada nije bilo govora o Luciji, pače je Topolković njezinoj materi govorio toli slatko i sentimentalno, da je svijet već šaptati počeo, koliku eto sreću ima Dobranićka pod stare dane. Lucija, pogružena u svoju žalost, nije ni marila, što se u kući radi, djevojka nije mislila nego na Vladimira. Klara nije tomu nimalo prigovarala, pače je davala kćeri novaca za mise za spas Vladimirove duše. Al opet je snovala, kako bi Topolkovića mogla svezati s Lucijom, jer se napokon uzrok njezine namjere nije nimalo promijenio bio. Klari je bilo samo do toga stalo, da se otme financijalnoj propasti, da može kao i prije gospodski živjeti. Klara ju tu slijedila osobitu taktiku. S jedne strane htjede svojim duhom i dosjetkom — jer ta kukavna duša bijaše svakako duhovita — razigravati živce blaziranog bogataša, a s druge strane pokazivala mu je svoju lijepu jedinicu, koja se je po svojoj turobnosti za ljude Topolkovićeve vrsti „pikantnom“ zvati mogla. Tako će se, umovaše gospodja Klara, Topolković sve više približiti Luciji i moj naum poći će mi napokon za rukom. Nu i gospodin „de Topolcovich“, vještak u toj struci, shvatio je Klarine namjere, te im se podao posvema. Ispriva počeo je manje nježno govoriti materi, te je više puta spominjao kćerino ime, zatim se govorilo o budućnosti djevojke, kako je vrla i vrijedna, kako bi za toliku žalost sreću zaslužila, i da se napokon udati mora. Logičkim putem došlo se opet na prvanju namjeru; gentleman, stisnuv nježno majci ruku, izjavi, da je pripravan oženiti kćer.

Tad se zbiše u kratko vrijeme od dva mjeseca dana silovite promjene u Dobranićevoj kući. Jednog jutra bude mu saopćeno, da je umirovljen; njegovo mjesto dobi Nijemac iz Beča, jer se govorilo, da Dobranić ne spada u novi vijek; malo zatim umre jedan od njegovih glavnih vjerovnika, a pri kraju drugoga mjeseca otkaza mu drugi vjerovnik, bivši također umirovljen, glavnicu. To bijaše za Dobranića očita propast. Bilo mu je, da poludi. Nije pravo jeo ni pio, govorio je bez saveza, neču nije oka stisnuo, a vasdan je na cijelom tijelu drhtao. Samo pred Klarom se je sprezao. Njoj javi posve mirno:

„Ženo! propali smo. Mene bacišе u mir, glavnice su nam otkazane, a nemamo novaca. Kuću i sve, što imamo, prodat će nam. Kad dodje sud na ovrhu, treba sve dati popisati, nijednu stvarcu da mi ne zatajiš, a najmanje svoje krpetine i zlatne nakite. Mi ćemo imati na godinu dvijesta forinti, jer sto forinti morat ću dati vjerovrnicima. Ako me sreća posluži, naći ću si mjesto pisara kod odvjetnika. To ti velim, da znaš. Po tom uredi naše gospodarstvo.“

Klara ne odvrati ništa. Te suhe, strahovite riječi starca muža saletješe joj pamet, dušu i srce toli silovito, da nije mogla od užasa istisnuti riječi. To bijaše dakle tragični svršetak njezina života! Danas jošte stajala je kuća Dobranićeva, danas ješte živu sve uspomene nekadašnjega sjaja, a sutra survat će se sve to u nepamet, ljudi će zaboraviti to ime, i ako ga spomenu, bit će samo sramota, a slavna Klara, kći staroplemičkog roda, uzor svih pomodnih dama, želja svih gizdelina, slavna ta Klara zaglavit će svoje dane neveselo u sobici pod krovom. Ne rekavši ništa podje u svoju sobu i baci se na divan. Silne suze provriješe iz tih očiju, koje su nekad znale samo za smijeh, zamamljive te oči bludile su sada po pustinji izgubljena života i svaka stvarca, koja joj se nametnu u tar par očima, sjećala ju je prošlih dana, te probudi u njezinoj duši gorku uspomenu na nekadašnje gospodstvo. Sto prizora iz boljeg života munu joj glavom. Gotovo se je pokajala, ali je bilo prekasno.

U to najavi sluškinja Topolkovića. Klara skoči hrlo na noge i obrisa si oči. Na glas toga imena sijevnuše joj oči. Došljak koraknu klanjajući se prema gospodarici, prihvati desnicu i poljubi je. Zatim stavi šešir na stolčić i spusti se posve nehajno kraj nje na divan.

„Kako vam služi zdravlje, milostiva gospodjo?“

„Nešto me boli glava, ali dobro, prijatelju,“ odvrati gospodja pod silu.

„Ali vaše oči su crvene, vi ste plakali. Šta vam je?“

„Ništa, ništa!“ reči će gospodja.

„Ne, ne! Recite mi, šta je. Ja to želim znati, Klaro.“

Gospodja se ne odazva njegovu pozivu, već se baci licem zdvojno na uzglavlje divana i udari u glasan plač.

Topolković promatraše jedan časak mirno plačuću ženu. Napokon dignu se i reče prijazmim glasom:

„Vi dakle nemate prijateljskoga povjerenja prama meni? Eh kad ne ćete vi, a ono moram ja govoriti.“

Žena digne u čudu glavu.

„Da, da,“ nastavi bogataš, „nijesam se tomu nepovjerenju od vas nadao. Dopustite, da ja odgonetnem tu zagonetku vaših zaplakanih očiju. Gospodin Dobranić je, kako čujem, u financijalnoj neprilici. Ponajprije ga umirovlše, zatim pritisnuše ga vjerovnici —“

„Tko Vam to reče?“ planu kao uvrijedjena gospodja.

„Dosta je, da znam, a ja znam, da je to živa istina.“

„Jest, oh jest! To je strašno!“ potvrdi Klara zdvojno.

„Ugodno nije nikako, to dopuštam. Ja sam medjutim od više vremena znao, da se primiče katastrofa, nu kako sam delikatan, ne htjedoh ništa o toj stvari spomenuti. Ne razumijem medjutim, zašto ste mi to zatajili. Kako smo intimni, ne bi medju nama smjelo biti tajne. Čini se, da me ne smatrate onolikim prijateljem, kolik vam u istinu jesam.“

(Nastavit će se.)